

PISA - PROJESİ'NİN TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

N. Zehra SAVRAN*

Özet

Araştırmamızda OECD'nin yürütmekte olduğu, OECD'ye üye ülkelerin katılımıyla gerçekleşen ve bu ülkelerin eğitim - öğretim düzeyini belirlemek üzere ilk iki aşaması uygulanan PISA - Projesinin niteliği ve bu projenin Türkiye açısından önemi tartışılmıştır. Söz konusu projenin kapsadığı üç aşamalı sınav sürecinin hedef kitlesi 15 yaş grubu orta öğretim öğrencileridir.

Araştırmamızda bu uluslar arası öğrenci değerlendirme projesinde kullanılan "Test Soruları"ndan bazı somut örnekler ele alınarak, bu soru tarzlarının özellikle Türk öğrenci profiline uygunluğu, uygulanabilirliği ve tutarlılığı, soru örneklerinin temel konseptleri ve dilbilimsel özellikleri açısından incelenerek tartışılmıştır. Bu bağlamda Türk Eğitim Sistemi, bu projenin sınavlarında kullanılan sorular ile Türk öğrencilerinin alıştırılmış oldukları soru tarzları (Örn. Liselere Giriş Sınavları) karşılaştırılarak irdelenmiştir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde, Türk Eğitim Sistemi'ne yeni bir bakış açısı verilmeye çalışılarak bir dizi önerilerde de bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: PISA, Türk Eğitim Sistemi, orta öğretim, sınav soruları, dilbilim

Abstract

In this study, the quality and the importance of PISA for Turkey is examined. PISA is run by OECD and its first two stages have been applied by the participation of the OECD member countries. By this, the success level of education in these countries has been investigated. The target population of the mentioned project's test, totally given in three stages, involves secondary school students at the age of 15.

In the study, some sample questions from the Program for International Student Assessment Test are examined with respect to their practicality, validity, reliability, linguistic aspects and content for the administration of them to Turkish students.

Within this context, Turkish Educational System is questioned comparing and contrasting the kinds of questions given to Turkish students in some exams like Lycee Entrance Exams with the questions in PISA Tests.

Considering the findings, some suggestions are made for the improvement of Turkish Educational System.

Key words : PISA, secondary education, test items, linguistics

PISA – PROJESİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

PISA nedir?

PISA (Programme for International Student Assessment), OECD'nin (Organization for Economic Co – operation and Development) yürütmekte olduğu uluslar arası öğrenci değerlendirme projesidir. Projenin uluslar arası koordinasyonu, ACER'in (Australian Council for Educational Research) yönetimindeki bir uluslar arası konsorsiyum tarafından sağlanmaktadır. PISA – araştırması önce INES (Indicators of National Education Systems / Ulusal Eğitim Sistemleri Göstergeleri) kapsamında başlamıştır; ancak şimdi bundan bağımsız olarak yürütülmektedir. PISA, tüm katılımcı devletlerin bilim uzmanlarının bir araya gelmesi ve bu ülkelerin hükümet ile yönetimlerinin iş birliğiyle yapılan bir girişimdir. En önemli kararlar, her ülkenin söz hakkı olduğu, OECD'nin Board of Participating Countries (BPC)1 birimince alınmaktadır.

(bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm . 20.11.2003) (bkz. www.pisa.oecd.org . 20.11.2003).

2000 yılında dünya çapında OECD üyesi 28 ülkeden yaklaşık 180.000 öğrenci, ayrıca Brezilya, Lettland, Liechtenstein ve Rus Federasyonu PISA – araştırmasına katılmıştır. Katılan her ülkede 4.500 ile 10.000 arasında kız ve erkek öğrenciye test uygulanmıştır. Araştırmaya katılan ülkelerin sınav ölçütü uluslar arası proje yönetiminin verdiği detaylı ön bilgilerle belirlenmiştir. Öncelikle katılımcı ülkelerin okul sistemleri yörelere (eyalet, bölge, ilçe, kanton vb.) ve okulların türlerine göre yapılmıştır. Sınıflandırma yapıldıktan sonra okullar ve öğrenciler gelişigüzel seçilmiştir (bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa /grundlagen.htm . 20.11.2003).

Bu programda; okuma – anlama – değerlendirme, matematik ve fen bilimleri alanlarında 9 yıllık bir dönemde, üçer yıl arayla yapılan sınavlardan elde edilen sonuçlarla değişik ülkelerdeki öğrencilerin bilgileri, yetenekleri ve kazandıkları becerilerin zaman içinde izlenmesi hedeflenmektedir. PISA ile yapılan değerlendirmelerin çerçevesini oluşturan her üç alan da ulusal müfredatlar, müfredatlar arası ve müfredat dışı unsurlarla birlikte dikkate alınmaktadır. PISA bu hâliyle müfredatlara dayanan uluslar arası karşılaştırmalı ölçümleri destekleyen bir çalışma olmaktadır (MEB, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü).

Türkiye, 1997 yılında başlayan PISA birinci dönem pilot test çalışmalarından geç haberdar olduğu ve söz konusu çalışmaları yürütmesi öngörülen Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının (EARGED), anılan yıllarda Uluslar Arası Eğitim Başarılarını Değerlendirme (IEA) kuruluşunun Üçüncü Uluslar Arası Matematik ve Fen Bilimleri Araştırmasının Tekrarı (TIMSS – R) projesi konusundaki yoğun çalışmaları nedeniyle hem pilot test hem de esas test çalışmalarına katılamamıştır. Bu nedenle Türkiye, PISA projesine ancak ikinci aşamadan (2003 / Matematik) itibaren, Millî Eğitim Bakanı'nın onayı ile dahil olmuştur. PISA ile ilgili çalışmalar ise, Millî Eğitim Bakanlığının bir birimi olan Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) tarafından yürütülmektedir (MEB, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü).

2003 yılında ise, Türkiye dahil 33 üye ülkenin katılımıyla, araştırmanın ikinci aşaması uygulanmıştır. Ülkemizde Mayıs 2002’de rastgele seçilen 35 lisenin 1.sınıflarındaki toplam 1.188 öğrenciye PISA programının pilot test ve anketleri uygulanmıştır. Esas test ve anketler ise, 2003 yılının Mayıs ayında yedi coğrafi bölgedeki 40 ilden yine rastgele seçilen 159 ilk ve (çoğunlukla) orta öğretim okulundaki 1987 doğumlu yaklaşık 5.000 öğrenciye uygulanmıştır. Test sonuçları, OECD tarafından her yıl yayımlanan Eğitime Bir Bakış (EAG) adlı kitabın 2004 baskısında yer alacaktır (MEB, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü) (bkz.<http://earged.meb.gov.tr> . 25.12.2003).

Elde edilen sonuçlar, Türk Eğitim Sistemi’nin uluslar arası düzeyde eğitimin neresinde olduğunu gösterecektir.

Araştırmanın niteliğinde güvenilirlik nasıl sağlandı?

Araştırmanın niteliğinde en fazla söz hakkı olan PISA’dır. PISA’nın isteklerini yerine getirmek, araştırmanın niteliğindeki güvenilirliği sağlamak için şu kriterler gerçekleştirilmiştir:

- Katılımcı ülkelerde sorular çekiliş yoluyla uluslar arası konsorsiyumun denetiminde belirlenmiştir. Her adım ulusal proje yönetimince öyle detaylı belgelenmiştir ki, uluslar arası proje yönetimi de uygulanan yöntemle ilgili her şeyden haberdar olmuştur.

- Testin bütün katılımcı ülkelerde benzer şartlarda uygulanmasını sağlamak amacıyla, sınav esnasında uluslar arası konsorsiyum denetimlerde bulunmuştur. Her devlette bağımsız gözetmenler haber vermeden okullara giderek sınavın nasıl uygulandığıyla ilgili tutanaklar tutmuşlardır. Hiçbir ülkede, belirlenen prosedürlere aykırılık gözlenmemiştir.

- Seçilen okul ve öğrenciler belirlenen kontenjan dahilinde olmalıdır. Kontenjan, katılan her ülkede sınav için kurada belirlenen okulların ‘en az %85’i ve seçilen öğrencilerin de en az %80’inin bu araştırmaya katılma zorunluluğu vardır’ yönünde belirlenmiştir. Bu şartlara uymayan ve bu sınav modelinin toplumsal gerçekleri yansıtacağına inanmayan ülkeler, bu uluslar arası karşılaştırmanın dışında tutulmuşlardır. Hollanda bu ülkelerden biridir (bkz.www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm. 14.08.2003).

Araştırılan şey nedir?

PISA, uzun vadeye dayanan, öncelikle üç aşamadan oluşan bir projedir. Her aşamada üç yeti üzerinde durulmaktadır. Bunlar okuduğunu anlama becerisi (Lesekompetenz/reading literacy), Matematik (mathematische Grundbildung/mathematical literacy), fen bilimleri (naturwissenschaftliche Grundbildung/scientific literacy) alanlarındaki yetidir ve bu alanlardan bağımsız olarak sorun çözümleridir (Problemlösen/Cross-Curricular Competencies). Ancak, motivasyon ve sorun çözümler gibi temel yetiler öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve bağımsız ders çalışmalarına zemin hazırlayan kriterler olarak kabul edilmektedir.

Her aşamada ağırlık verilen alan değişmektedir. Birinci aşamada (2000) okuduğunu anlama becerisine, ikinci aşamada (2003) matematik alanına ağırlık verilmiş, üçüncü aşamada (2006) ise fen bilimleri ağırlık kazanacaktır. Hangi ana alan ağırlıktaysa, toplam 100 sorudan 80'i ağırlık kazanan alandır. Böylece genel bir başarı profili sergileyen diğer iki alana göre daha farklı ve daha kapsamlı inceleme olanağı elde edilmektedir.

PISA'nın temel hedefi, öğrencilerin belli bilgileri edinin edinmediklerini belirlemek değildir. Bu araştırmayla hedeflenen sonuç, bu gençlerin bilgi ve becerilerini gerçek ortamlarda ne derece kullanabildiklerini ve güncel sorunları çözümlenmede bu edinimlerine ne derece hâkim olduklarını belirlemektir. Bu bağlamda öğrencilerin temel konseptler için kavrama potansiyeli geliştirip geliştirmedikleri, karşılaştıkları ortamlarla ilgili bağlantı kurabilme gibi süreçleri, sonuçlar üzerine sohbet etmeyi veya verilen bilgileri eleştirel değerlendirmeyi gerçekleştirip gerçekleştirmediklerini sorgulamaktır. 'Öğrenciler işte bu konsept ve süreçlere dayalı bilgi ve deneyimlerini farklı bağlamlarda uygulayabilecek durumdalar mı?' sorusuna yanıt aranmaktadır. Bunun her bir alan için ne anlama geldiği, uluslar arası ve ulusal uzmanlardan oluşan bir ekibin geliştirdiği ve test sorularının oluşturulmasında esas alınan bir çerçeve yönetmelikte tanımlanmıştır.

Okullardaki başarı durumu irdelenirken, ilk defa büyük çapta PISA çerçevesinde teorik bilgilerin dışındaki yetiler araştırılmaya çalışılmaktadır. Birinci aşamada (2000) kendi kendine öğrenmenin önemli koşulları analiz edilmiştir. Örneğin öğrenme stratejileri, ilgi alanları ve alana yönelik yaratıcılık gibi.

İkinci aşamada (2003) genel olarak sorun çözümlenmedeki yetiler ele alınmıştır. Son olarak üçüncü aşamada (2006) ise büyük bir olasılıkla bilgi edinme ve iletişim teknolojileri çerçevesindeki bilgi ve beceriler araştırılarak tartışılacaktır.

Testten sonra uygulanan öğrenci ve okul anketleri sayesinde öğrencilerin ve okulların arka plandaki özellikleri belirlenecektir. Okul alanında ayrıca malî durum ve kadro donanımı, sınıf mevcudu, yönetimin yapısı ve karar mercileri de analize dahil edilmiştir.

Bu bağlamda, sağlıklı veriler elde edebilmek için projeye katılan ülkelerin hangi şartlara sahip oldukları, öğrenci ve okulların sosyal yapıları ve hatta okullardaki öğrenim olanakları ve süreçleri gibi göstergeler göz önünde bulundurulmuştur (bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm. 14.08.2003; bkz. www.ipn.uni-kiel.de/projekte/pisa. 20.11.2003).

Araştırmanın hedefleri nelerdir?

Araştırmaya katılan ülkeler kendi okullarıyla ilgili durum tespiti yapabilmek için PISA projesinde yer almışlardır. Belirlenmek istenen durum ise, okulların öğrencileri geleceğe ne derece hazırladığıdır. Ancak burada öğrencilerin teorik bilgilerinden çok, modern bir toplumda olması gereken toplumsal, ekonomik ve politik yaşamda bu gençlerin temel yetilerini ne derece kullanabilecekleri araştırılmaktadır. Böylece gençlerin edindikleri yetilerin ve öğrenim başarısındaki sosyal eşitsizliğin boyutu sorgulanmaktadır. Elde edilen farkların olası nedenlerini belirleyebilmek için okul ve okul dışı öğrenim, yaşam koşullarıyla ilgili önemli bulgular analiz

edilmektedir. Böylelikle güncelliğini koruyan eğitim politikasıyla ilgili tartışma geniş bir ampirik esasa dayanmaktadır (bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm .14.08.2003).

Araştırma hangi sonuçları vermektedir?

PISA, katılımcı ülkelere okul sistemleriyle ilgili bilgileri ve yapılması gerekenleri şöyle sıralamaktadır :

- Zorunlu eğitimin sonlarına doğru teorik ve temel yeti alanlarında öğrencilerin bilgi ve becerilerinin profilinin belirlenmesi. Bu profillerle okul sistemlerinin karakteristik güçlü ve zayıf yanları belirlenerek zayıf yanları için iyileştirme talebinde bulunulabilir.

- Başarı sonuçlarıyla gençlerin ve okulların özellikleri arasındaki bağlantı önemlidir. Bu tür bağlantıların bilinmesi hem okul sistemlerinin verimiyle ilgili duruma ışık tutacak, hem de eksikleri gidermeye yönelik bazı ipuçları verecektir (bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm . 14.08.2003).

PISA – testleri nasıl oluşturuldu?

PISA – çerçeve yönetmeliği bazında testte yer alacak sorular uluslar arası ve ulusal uzmanların oluşturduğu grupların yoğun iş birliğiyle hazırlanmıştır. İlk toplanan potansiyel sorular katılımcı ülkelerin önerileri, uluslar arası konsorsiyumun profesyonel soru (tarzı) geliştiricilerince üzerinde durulması gereken noktaların tasarlanması ve daha önce yapılmış araştırmalarla ilgili materyal içermektedir. Ulusal uzman grupların merkeze tekrar son kararlarını bildirmeleri çerçevesinde bu tasarımlardan en iyileri seçilerek yürürlüğe konan prosedürle katılımcı ülkelerin dillerine çevrilmiştir. Bu seçeneğin, PISA 2000 için 1999 yılının ilkbaharında, PISA 2003 için ise 2002 yılının ilkbaharında bütün ülkelerde pilot uygulaması yapılmıştır. Bu araştırma için hangi soruların uygun olduğunu belirleyebilmek için, alan testiyle ilgili veriler kapsamlı olarak analiz edilmiştir. Her bir sorunun herhangi bir ülkeyi mağdur etmemesi için ise, soruların zorluk derecesi kontrol edilmiştir (bkz. www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm . 14.08.2003).

Beceri dereceleri nelerdir?

Her başarı alanında beş beceri derecesi (I, II, III, IV, V) söz konusudur. Bu beceriler, kişinin farklı zorluklarda olan soruları çözümlene becerisinin göstergeleridir. Örneğin okumada uzman derecesine (Beceri derecesi V) ulaşmış olan bir öğrenci, artık bir metinde iç içe girmiş bilgileri ayırt edecek, metin içerik ve biçim açısından alışılmadık olduğunda anlam dolaylı çıkarılsa bile, sorunun çözümü için hangi bilgilerin önemli olduğunu bilecek durumdadır. Buna karşın sadece temel dereceye (Beceri derecesi I) ulaşmış bir genç, ancak alışık olduğu bir metin türünde açıkça ifade edilmiş bilgileri belirleyebilecektir.

Bu beceri dereceleri sayesinde öğrencilerden elde edilen başarı sonuçları nitelik açısından değerlendirilebilmektedir (www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm . 14.08.2003)

TEST SORULARI

PISA – araştırması ile ilgili bu genel bilgilerden sonra, bildirin bu bölümünde, “Test Soruları”ndan bazı somut örnekler ele alınarak, bu soru tarzlarının özellikle Türk öğrenci profiline uygunluğu, uygulanabilirliği tartışılacaktır. Dolayısıyla Türk Eğitim Sistemi, bu araştırmada kullanılan sorular ile Türk öğrencilerinin alıştırmış oldukları soru tarzlarının (Örneğin, Liselere Giriş Sınav Soruları) karşılaştırılmasıyla irdelenecektir.

Uluslar arası PISA – proje yönetimi, ana ve alan testlerinde uygulanmış olan ve bir daha kullanılmayacak olan bir dizi soruyu yayımlamıştır. Sorular, eğitim – öğretimdeki 15 yaşında olan öğrencilerin tamamına hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Bu yaş grubundaki gençler OECD’ye üye olan hemen hemen bütün ülkelerde zorunlu eğitim sürecinde olanlardır. Bu sayede PISA, okul sistemleriyle ilgili sonuçları seçerek zorunlu eğitimin bitimine kadar elde edilen bir durum tespitinde bulunmaktadır. Uygulanan testin amacı, programa katılan ülkelerdeki 15 yaş grubu gençlerin yetilerini günlük hayat, okul ve meslek boyutunda belirlemektir.

PISA – soruları, kapsamlı bir seçme sürecinden geçmiştir. Bu süreçte PISA – sorularının seçiminde, farklı ülkelerin katılması nedeniyle soruların zorluk derecesinde eş değerlik sağlanması; açıklama yoluyla verilen yanıtların değerlendirilmesindeki güvenilirlik; soruların teorik çerçeve konseptteki öğelerle örtüşmesi gibi değişik kriterler dikkate alınmıştır.

Burada verilen örnek sorular, değişik nedenlerden dolayı ana uygulama için seçilmemişlerdir. Ancak yine de PISA – sorularındaki tarz ve çok çeşitlilik açısından iyi bir izlenim vermektedir. Bu bölümde, her somut soru örneğinden önce, PISA’nın ilgili alana olan bakış açısı yer alacaktır. Ayrıca 2003 yılında uygulanan ikinci aşamayla ilgili veriler (sonuçlar, ulusal raporlar, soru örnekleri...) henüz açıklanmadığı ve Türkiye, daha önce bahsedilen nedenlerle birinci aşamaya katılmadığı için burada birinci aşamaya (2000) ait soru örnekleri Almanca formatıyla (www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/beispielaufgaben.htm. 31.10.2003) ele alınacaktır.

PISA soru örneklerinden hemen sonra, bu sorulara paralel olarak Türkiye’de her yıl uygulanan Liselere Giriş Sınavı’nda (LGS)2 çıkmış olan sorular ele alınarak, soru tarzları karşılaştırılacaktır.

PISA’nın okuma becerisine bakış açısı nedir?

Okuma becerisi, salt okumak eyleminden fazlasını gerektirir. Bu nedenle PISA, okuma becerisini kişisel amaçlara ulaşılmasında önemli bir yardımcı unsur, kişinin edindiği bilgileri ve becerileri (yetileri) geliştirmesi ve toplumsal yaşamın bir bireyi olabilmesi için gerekli koşul olarak görür. PISA testi, öğrencilerin yazılı metinlerde verilmek istenen mesajı, dolayısıyla içeriğini ne derece anlayabildiğini, yorumlayabildiğini, hatta okuduğu materyali içerik ve biçim yönünden ne derece değerlendirebildiğini ortaya koymuştur. Okuma becerisini ölçmek için geniş bir yelpaze oluşturan değişik metin türleri kullanılmıştır. Bunlar hikaye, betimleme veya kullanım talimatı içeren metinler gibi anlam bütünlüğü olan metinlerin yanısıra, anlam bütünlüğü sergilemeyen tablo,

diagram veya çizelge gibi materyalleri kapsamaktadır (www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm. 14.08.2003).

Beispielaufgabe aus Lesen : Grippe

PROGRAMM ZUR FREIWILLIGEN GRIPPESCHUTZIMPFUNG

BEI ACOL

PROGRAMM ZUR FREIWILLIGEN GRIPPESCHUTZIMPFUNG BEI ACOL

Wie Sie sicherlich wissen, kann die Grippe im Winter schnell und weiträumig zuschlagen. Ihre Opfer liegen dann oft wochenlang krank im Bett.

Der beste Weg, das Virus zu bekämpfen, ist ein fitter und gesunder Körper. Tägliche Bewegung und eine Ernährung mit viel Obst und Gemüse sind sehr zu empfehlen, um das Immunsystem in seinem Kampf gegen diesen Krankheitserreger zu unterstützen.

Die Firma ACOL hat beschlossen, ihren Mitarbeitern die Gelegenheit zur Gripeschutzimpfung als einen zusätzlichen Weg anzubieten, um dieses tückische Virus an der Ausbreitung unter uns zu hindern. ACOL hat eine Krankenschwester engagiert, die in der Woche ab dem 17. November einen halben Tag lang während der Arbeitszeit die Impfungen in den Räumen der Firma ACOL vornehmen wird. Dieses Programm ist kostenlos und steht allen Mitarbeitern zur Verfügung.

Die Teilnahme ist freiwillig. Mitarbeiter, die diese Möglichkeit nutzen möchten, werden aufgefordert, eine Einverständniserklärung zu unterzeichnen, in der sie angeben, dass sie keine Allergien haben und ihnen bekannt ist, dass die Impfung geringfügige Nebenwirkungen haben kann.

Nach medizinischen Erkenntnissen verursacht die Impfung keine Grippeinfektion. Manchmal kommt es jedoch zu einigen Nebenwirkungen wie Müdigkeit, leichtem Fieber und Schmerzen im Arm.

WER SOLLTE SICH IMPFEN LASSEN?

Jeder, der sich vor dem Virus schützen möchte

Diese Impfung wird besonders Menschen über 65 Jahren empfohlen. Unabhängig vom Alter ist sie jedoch für JEDEN gut, der an einer chronischen schwächenden Krankheit leidet, insbesondere Herz-, Lungen-, Bronchialerkrankungen oder Diabetes.

In einem Bürobetrieb sind ALLE Mitarbeiter dem Risiko ausgesetzt, die Grippe zu bekommen.

WER SOLLTE SICH NICHT IMPFEN LASSEN?

Personen mit einer Oberempfindlichkeit gegen Eier, Menschen, die an einer akuten fieberhaften Erkrankung leiden, und Schwangere.

Fragen Sie Ihren Arzt, wenn Sie regelmäßig irgendwelche Medikamente einnehmen oder bei einer früheren Gripeschutzimpfung Nebenwirkungen aufgetreten sind.

Wenn Sie sich in der Woche ab dem 17. November impfen lassen wollen, teilen Sie dies bitte der Personalchefin Renate Petersen bis Freitag, den 7. November, mit. Datum und Uhrzeit richten sich nach der Verfügbarkeit der Krankenschwester, der Anzahl der Teilnehmer und der für die meisten Mitarbeiter günstigsten Zeit. Wenn Sie sich gern für diesen Winter impfen lassen würden, jedoch zu dem festgelegten Zeitpunkt nicht kommen können, teilen Sie dies bitte Frau Petersen mit.

Falls genügend Teilnehmer zusammenkommen, kann auch ein weiterer Termin vereinbart werden.

Für weitere Auskünfte wenden Sie sich bitte unter der Durchwahl 5577 an Frau Petersen.

Renate Petersen, Personalchefin der Firma ACOL, hat das auf den vorangegangenen beiden Seiten abgedruckte Informationsblatt für die Mitarbeiter von ACOL herausgegeben. Beziehe dich zur Beantwortung der anschließenden Fragen auf das Informationsblatt.

Frage 1: GRIPPE

Welches der folgenden Angebote enthält das Programm zur Gripeschutzimpfung bei ACOL?

- A Im Winter werden täglich gemeinsame Sportübungen angeboten.
- B Die Impfungen werden während der Arbeitszeit vorgenommen.
- C Die Teilnehmer erhalten eine kleine Prämie.
- D Die Spritzen werden von einem Arzt gegeben.

Frage 2: GRIPPE

Man kann über den **Inhalt** eines Textes reden (was er sagt).

Man kann über den **Stil** eines Textes reden (wie er präsentiert wird).

Frau Petersen wollte den **Stil** des Informationsblattes freundlich und einladend gestalten.

Findest du, dass sie dies erreicht hat?

Stütze deine Antwort auf einzelne Merkmale bezüglich Lay-out, Schreibstil bzw. Illustration des Informationsblattes.

Frage 3: GRIPPE

Im Informationsblatt heißt es, wenn man sich gegen das Grippevirus schützen will, ist eine Gripeschutzimpfung ...

- A wirksamer als Bewegung und gesunde Ernährung, aber riskanter.
- B eine gute Sache, aber kein Ersatz für Bewegung und gesunde Ernährung.
- C genauso wirksam wie Bewegung und gesunde Ernährung und weniger anstrengend.
- D nicht nötig, wenn man sich viel bewegt und gesund ernährt.

Frage 4: GRIPPE

In einem Teil des Informationsblattes heißt es:

WER SOLLTE SICH IMPFEN LASSEN?

Jeder, der sich schützen möchte.

Nachdem Frau Petersen das Informationsblatt in Umlauf gebracht hatte, sagte ihr ein Kollege, sie hätte den Satz "Jeder, der sich vor dem Virus schützen möchte." auslassen sollen, weil er irreführend sei.

Bist du auch der Meinung, dass dieser Satz irreführend ist und weggelassen werden hätte sollen?

Begründe deine Antwort.

Frage 5: GRIPPE

Welcher der folgenden Mitarbeiter sollte sich laut Informationsblatt mit Frau Petersen in Verbindung setzen?

- A Herr Siegert aus dem Lager, der nicht geimpft werden möchte, weil er sich lieber auf seine natürlichen Abwehrkräfte verlassen will.
- B Frau Fischer aus dem Vertrieb, die wissen möchte, ob die Gripeschutzimpfung Pflicht ist.
- C Frau Albert aus der Versandabteilung, die sich in diesem Winter gern impfen lassen würde, aber in zwei Monaten ein Baby bekommt.
- D Herr Müller aus der Buchhaltung, der sich gern impfen lassen würde, aber in der Woche ab dem 17. November im Urlaub ist.

Okuma becerisine yönelik bu soru örneğinin konusu günceldir ve her insanın mutlaka başına gelmiş olan GRİP hastalığı ile ilgilidir. Soru metninin içeriği bir firmanın (ACOL) düzenlemiş olduğu grip aşısıyla ilgilidir. Metin, konu bağlamında çizim ve karikatürle desteklenmiştir. Böylece de Saussure felsefesi çerçevesinde öğrencide resim yoluyla çağrışım ve öğrencinin bu çağrışımlarla kavramları zihninde netleştirerek gerçek hayatla daha kolay bağlantı kurması amaçlanmıştır. Metnin hemen ardında yer alan beş soru ise, metin bağlamında yanıtlanması gereken sorulardır. Bu beş sorudan üç tanesi (1, 3 ve 5) çoktan seçmeli, iki tanesi (2 ve 4) ise değerlendirme ve yorum istenen sorulardır. Özellikle 2. ve 4. soruların yanıtlanmasında öğrenciye dolaylı olarak gerçek bir BİREY muamelesi yapılmaktadır: Öğrenciye bu konuyla ilgili FİKRİ sorulmaktadır (Soru : 2’de Findest du, dass sie dies erreicht hat? Veya Soru : 4’de Bist du auch der Meinung, ...). Bu ifadeleri okuyan öğrenci “bir birey olarak kabul edilmiş olma” duygusu ile yaratıcılığını SEVE SEVE kullanarak kendini ifade etme fırsatını bulacaktır.

Türkiye’de ise okuduğunu anlama becerisi temel olarak Türkçe derslerinde “Sözcükte, Sözcük Gruplarında, Cümlede ve Paragrafta Anlam” başlıkları altında işlenir. Burada vereceğimiz soru örneği “Paragrafta Anlam” kapsamındadır. “Paragraf”, şöyle tanımlanmaktadır:

“Paragraf, bir düşünceyi tam olarak anlatabilmek için bir araya getirilen cümleler topluluğudur. Paragrafın bütün cümleleri aynı konuyu işler ve aynı düşünceyi açıklar ya da destekler. Tek düşünce etrafında olduğundan kendi içinde bir bütünlük gösterir; kendinden önceki ya da sonraki paragraflara bir bağlılık göstermez.” (Efor Dershanesi Yayınları, 2002:50)

2002 LGS’de yer alan paragraf sorularından biri şöyledir :

Beğenilen bir elbise dikmek nasıl ustalık gerektiriyorsa şiir yazmak da ustalığı gerektirir. En zengin kavramlar ve sözcükler kötü bir ozanın elinde yok olup gider; tıpkı iyi bir kumaşın kötü bir terzi elinde çarçur olması gibi. Sanat, terzilikte olduğu gibi makası kullanabilme işidir.

Bu parçada vurgulanmak istenen temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sanatın da, zanaatın da iyi ürünleri ustalarının elinden çıkar.
- B) Kullanılan araç ve gerecin nitelikli ve çok sayıda olması gerekir.
- C) Sanatın kaynağında yaratıcılık ve özgünlük vardır.
- D) Her uğraşın kendine özgü kuralları vardır.

(Efor Yayınları, 2002:94)

Bu soru örneğinde, sanatın bir dalı olan şiir ve şiir yazma eylemiyle ilgili bir görüş yer almaktadır. Paragrafta, şiir yazmanın ustalık gerektirdiği, herkesin şiir yazamayacağı görüşü baskındır. Bu görüş dile getirilirken, şiirin bir sanat olduğu vurgulanarak, esasında sanatın yüceliği ön plâna çıkarılmak istenmiştir. Ancak, bu soru örneğinin hitap ettiği yaş grubunu göz önünde bulundurursak, soruda işlenen temanın hedef kitleye çok da uygun olmadığı görülmektedir. Şöyle ki; bu yaş grubundaki öğrenciler (13-15 yaş) ergenlik döneminde oldukları için hayal güçleri, dünyaları zengindir; aile baskısı yoğun olan ülkemizde, bu gençler duygu ve düşüncelerini ya günlük tutarak ya da şiir yazarak ifade ederler. Durum böyleyken, öğrenci bu soru örneğindeki paragrafı okuduğunda “Haaa... şiir yazmak ustalık istermiş; herkes şiir yazamazmış; ben artık şiir yazmayayım; kavramları, sözcükleri gerektiği gibi kullanamayabilirim.” gibi düşünceler üretecek, belki de kendini ifade etmenin sınırlı seçeneklerinden biri olan “şiir yazma” hevesinden böylece vazgeçecektir. Bu bağlamda söz konusu örnek soruda öğrenci psikolojisi dikkate alınmamış, öğrenci demotive edilmiştir.

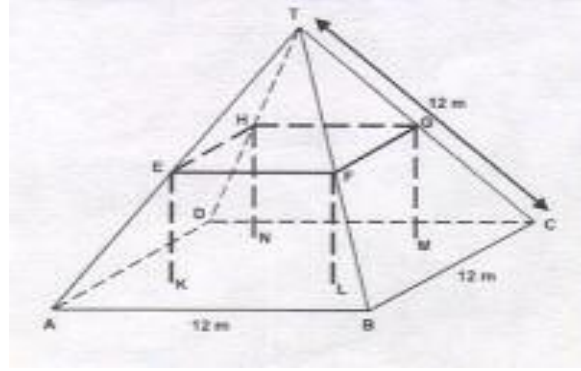
PISA’nın matematiksel alt yapıya bakış açısı nedir?

Matematiksel alt yapı, matematik problemleri ve kuralları, matematik yöntemini kavramaktan fazlasını kapsar. Matematiksel alt yapıdan kasıt, matematikle anlayarak uğraşmak; yani matematiksel kavramları çeşitli bağlamlarda kullanma yetisidir. Ayrıca matematiğin günümüz dünyasındaki rolünü algılama, durumları matematiksel modele dönüştürme, matematiksel deliller getirme ve ispatlanabilir matematiksel muhakeme yetisi bu alt yapıyı oluşturur (www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm. 14.08.2003).

Beispielaufgabe aus Mathematik : Bauernhäuser

Matematik ile ilgili bu soruda, öncelikle güncel hayattan bir çiftlik evinin fotoğrafı, ‘Burada **piramit biçiminde çatısı olan** bir çiftlik evinin fotoğrafını görüyorsun.’ cümlesi eşliğinde verilmiş. Fotoğraftan önce yer alan bu ifadede somuttan soyuta geçişe hazırlık yapılmakta. Fotoğrafın altında yer alan bilgide ise ‘Hemen sonrasında **bir öğrencinin** çiftlik evinin çatısına çıkıp çizdiği, belli ölçüleri olan geometrik şeklini görüyorsun.’ ifadesi yer almaktadır. Fotoğraftan sonra yer alan bu ifadede ise, ‘bir öğrenci’ kavramıyla, öğrencilere ‘sizden biri’ mesajı verilmektedir. Her iki ifade de fotoğraftan sonra verilen ve soyut olan geometrik şekille motivasyon sağlamaktadır. Bu fotoğraftan sonra yer alan geometrik şeklin hemen altında açıklayıcı bilgiler bulunmaktadır :

“Çatı katının tabanı, şekilde ABCD, bir karedir. Çatıyı destekleyen direkler (kirişler), karenin kenarlarıdır (dik açılı prizma) EFGHKL MN.”

Yani şekli verilip, hemen sorulara geçilmemektedir. Yapılan açıklamada fotoğraf ile paralellik sağlanarak, soyut olan geometrik şeklin somut düşünülmesine olanak verilmiştir. Bütün bu motivasyon ve açıklamalardan sonra konuyla ilgili sadece iki soru yöneltilmektedir. İlk soruda çatı katının alanının kaç m² olduğu, ikincide ise karedeki EF uzunluğunun kaç m olduğu sorulmaktadır. Ancak sorular çoktan seçmeli olmayıp, öğrenci çözüme ulaşmak için hangi işlemleri yaptığını, problem çözmede hangi gidiş yolunu tercih ettiğini sergilemek durumundadır.

Matematik alanından olan bu soru örneğine paralel olarak, Türkiye’de „Piramit“ konusu “Cisimlerin Alan ve Hacimleri“ başlığı altında yer almaktadır. Bu konuyla ilgili bir örnek aşağıda verilmiştir:

Düzensiz kare piramidin taban ayrıtlarından birinin ölçüsü 12 cm ve yanal alanı 240 cm² ise, düzensiz kare piramidin hacmi kaç cm³ tür?

- A) 480   B) 384   C) 324   D) 288

(Liselere Hazırlık Matematik, 2003:460)

Bu soru örneği de PISA sorusunda olduğu gibi düz kare piramit ile ilgilidir. Ancak soru tarzı görüldüğü gibi çok farklıdır. Bu soruyu okuyan öğrenci burada geçen kavramların hepsi bilmek ve düzensiz kare piramidin geometrik şeklini verilen bilgiler çerçevesinde kendisi çizmek zorundadır; yani, zaten soyut olarak verilen bilgileri, yine soyut olarak şekillendirip, sonucu bulmaya çalışacaktır.

PISA’nın fen bilimsel alt yapıya bakış açısı nedir?

Fen bilimsel alt yapı, enerji elde etme, uyarılma veya ayrışma, fen bilimsel düşünce ve çalışma tarzına yatkınlık ve bu tasarım ve süreç bilgilerini öncelikle fen bilimsel – teknik konularda değerlendirme yetisi gibi fen bilimsel tasarımların esasını algılamaktan oluşur. Ayrıca fen bilimsel yöntemlerle araştırılabilecek sorunları belirleyebilme, gözlem ve bulgular doğrultusunda sonuçlar çıkarabilme, doğal dünyayı ve insan davranışlarından kaynaklanan değişikliklerle ilgili alınan kararları anlayabilme ve bunlarla ilgili kararlar alabilme yetisini (becerisini) kapsamaktadır (www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm).

Beispielaufgabe aus Naturwissenschaft: Ozon

OZON TEXT

Lies den folgenden Ausschnitt aus einem Artikel über die Ozonschicht.

Die Atmosphäre ist ein Ozean aus Luft und eine wertvolle natürliche Ressource für die Erhaltung des Lebens auf der Erde. Leider schädigen menschliche Tätigkeiten, die auf nationalen/ persönlichen Interessen beruhen, diese gemeinsame Ressource vor allem dadurch, dass sie die empfindliche Ozonschicht zerstören, die als Schutzschild für das Leben auf der Erde dient.

- 5 Ozonmoleküle bestehen aus drei Sauerstoffatomen im Gegensatz zu Sauerstoffmolekülen, die aus zwei Sauerstoffatomen bestehen. Ozonmoleküle sind äußerst selten: Auf eine Million Luftmoleküle kommen weniger als zehn Ozonmoleküle. Dennoch spielt ihr Vorhandensein in der Atmosphäre seit nahezu einer Milliarde Jahren eine entscheidende Rolle für den Schutz des Lebens auf der Erde. Je nachdem, wo das Ozon sich befindet, kann es das Leben auf der Erde
- 10 schützen oder schädigen. Das Ozon in der Troposphäre (bis zu 10 km über der Erdoberfläche) ist "schlechtes" Ozon, das das Lungengewebe und die Pflanzen schädigen kann. Aber rund 90 Prozent des Ozons in der Stratosphäre (10 bis 40 km über der Erdoberfläche) sind "gutes" Ozon, das durch die Absorption der gefährlichen ultravioletten Strahlung der Sonne (UV-B) eine sehr nützliche Rolle spielt.
- 15 Ohne diese nützliche Ozonschicht wären die Menschen wegen der verstärkten Einwirkung der ultravioletten Sonneneinstrahlung viel anfälliger für bestimmte Krankheiten. In den letzten Jahrzehnten hat der Ozongehalt abgenommen. 1974 wurde die Hypothese aufgestellt, dass Fluorchlorkohlenwasserstoffe (FCKW) eine Ursache dafür sein könnten. Bis 1987 war die wissenschaftliche Beurteilung von Ursache und Wirkung nicht überzeugend genug, um FCKW damit in Zusammenhang zu bringen.
- 20 Doch im September 1987 trafen sich Diplomaten der ganzen Welt in Montreal (Kanada) und vereinbarten eine strenge Begrenzung der FCKW-Verwendung.

Frage 1: OZON

Im Text wird nichts darüber gesagt, wie das Ozon in der Atmosphäre gebildet wird. Tatsache ist, dass jeden Tag Ozon gebildet wird und anderes Ozon verschwindet. Die Bildung von Ozon ist im folgenden Comicstrip illustriert.

Nehmen wir an, du hättest einen Onkel, der versucht, die Bedeutung dieses Comicstrips zu verstehen. Er hatte allerdings keinen naturwissenschaftlichen Unterricht in der Schule und versteht deshalb nicht, was der Autor hier erklärt. Er weiß, dass es keine kleinen Männchen in der Atmosphäre gibt, aber er fragt sich, was denn diese kleinen Männchen im Comicstrip darstellen, was diese seltsamen Bezeichnungen O₂ und O₃ bedeuten und welche Prozesse der Comicstrip beschreibt. Er bittet dich, ihm den Comicstrip zu erklären. Nimm an, dass dein Onkel weiß:

- dass O das Symbol für Sauerstoff ist;
- was Atome und Moleküle sind

Schreibe eine Erklärung des Comicstrips für deinen Onkel.

Verwende in deiner Erklärung die Worte Atome und Moleküle so, wie diese in den Zeilen 5-6 verwendet werden

Frage 2: OZON

Ozon entsteht auch bei Gewittern. Es verursacht den typischen Geruch nach einem Gewitter. Der Autor unterscheidet in den Zeilen 10-14 zwischen "schlechtem Ozon" und "gutem Ozone."

Ist das Ozon, das bei Gewittern entsteht, nach den Aussagen des Artikels schlechtes Ozone oder "gutes Ozone"? Wähle die Antwort und die Erklärung, die im Text gegeben wird.

	Schlechtes Ozon oder gutes Ozon?	Erklärung
A	Schlecht	Es entsteht bei schlechtem Wetter.
B	Schlecht	Es entsteht in der Troposphäre.
C	Gut	Es entsteht in der Stratosphäre.
D	Gut	Es riecht gut.

Frage 3: OZON

In den Zeilen 15 und 16 steht: "Ohne diese nützliche Ozonschicht wären die Menschen wegen der verstärkten Einwirkung der ultravioletten Sonneneinstrahlung viel anfälliger für bestimmte Krankheiten."

Nenne eine dieser Krankheiten.

Frage 4: OZON

Am Ende des Textes wird ein internationales Treffen in Montreal erwähnt. Bei diesem Treffen wurden zahlreiche Fragen bezüglich des möglichen Abbaus der Ozonschicht diskutiert. Zwei dieser Fragen sind in der folgenden Tabelle dargestellt. Können die folgenden Fragen durch wissenschaftliche Forschung beantwortet werden?

Kreise jeweils Ja oder Nein ein.

Frage :	Durch wissenschaftliche Forschung zu beantworten?
Sollten bestehende wissenschaftliche Unsicherheiten bezüglich des Einflusses von FCKW auf die Ozonschicht für Regierungen ein Grund sein, keine Massnahmen zu ergreifen?	Ja / Nein
Wie hoch wäre die Konzentration von FCKW in der Atmosphäre im Jahr 2002, wenn der Ausstoss von FCKW in die Atmosphäre dauernd so hoch bliebe wie jetzt?	Ja / Nein

Fen bilimleriyle ilgili bu soru türü de yine gerçek hayatla paralellik göstermektedir. Soru metni "Ozon" ve "Ozon tabakası" hakkında bilgi veren bir gazete makalesidir. Öğrenciden beklenen, soru metnini okuyup anladıktan sonra, metnin ilgili dört soruyu yanıtlamasıdır. Soruların hepsi de okuduğunu anlama, yorumlama ve değerlendirme becerilerine yöneliktir. Bu bölümdeki sorular da yine konuyla ilgili açıklayıcı ve yönlendirici bilgiler eşliğindedir. Özellikle soru 1'de, 'soru metninde Ozon'un atmosferde nasıl oluştuğu konusunda bir şey söylenmemektedir (...)' ifadesinden sonra, bu sürecin nasıl gerçekleştiği karikatürize edilerek verilmiş ve öğrenciden bu resimleme yoluyla verilen bilgiyi sözlü ifadeye dönüştürmesi istenmiştir.

Bu soruya konu açısından paralel bir soru örneği 1994 yılında Devlet Paralı Yatılı sınavında çıkmıştır :

Ozon tabakası atmosferin hangi kısmında bulunur?

- A) Stratosferde
- B) Mezosferde
- C) Troposferin yer kabuğuna yakın kısmında
- D) Troposferin stratosfere yakın kısmında

(Efor Yayınları, 2002:156)

Burada yine ezbere dayalı bir soru örneği söz konusudur. Öğrenci, doğru yanıtı bulabilmek için, şıklarda verilen kavramların hepsinin ne anlama geldiğini bilmek durumundadır.

PISA – PROJESİNİN MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÇALIŞMALARINA YANSIMALARI

Her ne kadar bu sınavla ilgili ulusal raporlar henüz açıklanmadıysa da, Millî Eğitim Bakanlığı, eğitim sistemimizle ilgili şimdiden bir dizi önlem alma girişiminde bulunacağını açıklamıştır. Radikal-online sitesinde (www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=103983&tarikh=27.01.2004) yer alan habere göre MEB, orta öğretimde bir reform yapmayı düşünmektedir. Haber özetle şöyledir :

MEB, orta öğretim sistemini yeniden yapılandırmayı düşünmektedir: Zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılarak, öğrenciler küçük yaştan itibaren ilgi alanları ve yeteneklerine göre yönlendirilecektir. 73 okul türü beşe indirilerek Fen, Anadolu liselerine yeni kurulan sosyal liselere dokunulmayacaktır. Sistemde bu üçlü dışında genel lise ve meslek liseleri bulunacaktır.

MEB'in hazırladığı yeniden yapılandırma plânına göre Türkiye'de orta öğretim sisteminin 'genel orta öğretim' ve 'meslekî orta öğretim' olarak ikiye ayrılması düşünülmektedir.

Orta öğretim için Avrupa Birliği'nde uluslar arası meslek standartlarını belirleyen Cedefop örnek alınacak, meslek liselerine yönlendirilen öğrenciler, tıpkı AB ülkelerindeki gibi bilgi, beceri ve yeteneklerine göre çeşitli programlar seçecek. Cedefop'ta sekiz meslek grubu bulunmaktadır. Bu meslek grupları içinde ise yirminin üzerinde meslek dalı yer almaktadır. Bu konularla ilgili programlardan mezun olanlara diploma verilmektedir.

Yeni sistemde, okul öncesinden itibaren çeşitli testler uygulanarak, öğrencilerin yeteneklerinin saptanması düşünülmektedir. Öğretmenler, her yıl kendilerine verilen önerge formlarını doldurarak, ders verdiği öğrencilerin yeteneklerini değerlendirecektir. Öğretmen formlarına göre, öğrenciler yetenek ve becerilerine göre mesleklere yönlendirilecekler.

Sekinci sınıftan ardından yapılan Anadolu lisesi sınavlarının zorunlu hâle getirilmesi plânlanmaktadır. MEB yetkilileri, öğrencilerin ulusal düzeyde standardını belirlemek için sınavın zorunlu hâle getirileceğini vurgularken, sınav puanlarına göre, öğrencilerin genel lise ya da meslek liselerine kayıt yaptırabileceğini

belirtmişlerdir. Yeni sistemle ders sayısının azaltılması düşünülmektedir. AB’de lise öğrencilerinin bir dönemde yedi ders aldığını belirten yetkililer, Türkiye’de ders sayısının 13 olduğunu, bunun azaltılacağını belirtmişlerdir.

Orta öğretimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin plânın 2004 – 2005 eğitim – öğretim yılında devreye girmesi düşünülmektedir. MEB, bu konuda, başta ABD, Kanada, Güney Kore, Japonya, İsveç, İrlanda ve İngiltere modellerini incelemiştir. Orta öğretimin yeniden yapılandırılması için AB’nin 55 milyon Euro’luk hibe, Dünya Bankası’nın ise 300 milyon dolarlık kredi sağlayacağı belirtilmektedir. Plânın, sivil toplum örgütleri ve üniversitelerle de tartışılarak “toplumsal mutabakat” sağlanmasına çalışılacağı ifade edilmektedir.

Bu habere paralel olarak atılan önemli bir adım da „Temel Eğitime Destek Projesi“dir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünün Temel Eğitime Destek Projesi (TEDEP) hakkındaki 11 Mart 2004 tarih ve 1224 sayılı yazısında konumuz bağlamında önemli olan şu bilgiler yer almaktadır :

“Temel Eğitime Destek Projesi (TEDEP), Avrupa Birliği Komisyonu ile Hükümetimiz arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan Finansman Anlaşmasıyla yürürlüğe girmiştir. Projenin genel amacını; ‘Yoksulluğu azaltma perspektifinde, eğitim seviyesini artırarak; eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehrsel bölgeler ve gecekondularda nüfusun hayat şartlarını geliştirmek ve eğitim dışında kalan çocuklar, gençler ve yetişkinlerin temel eğitim kapsamına alınması ve öğretmen arzının iyileştirilmesini desteklemek’ oluşturmaktadır. Proje faaliyetlerine 2002 yılı Eylül ayında başlanılmıştır.

TEDEP, öğretmen eğitimi, eğitimin kalitesi, yönetim ve organizasyon, yaygın eğitim ve iletişim olmak üzere beş bileşenden oluşmaktadır.(...)

Söz konusu Projenin Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü sorumluluk alanında yürütülen ‘öğretmen eğitimi’ bileşeni ile ilgili çalışmalar sonucunda; temel eğitim okullarındaki öğretmenlik branşlarının yeterlikleri ile bu yeterliklere bağlı yeterlik değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi sonucunda, öğretmen eğitimine yönelik öneriler geliştirilecektir.

Öğretmen yeterlikleri ile bu yeterliklere bağlı değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi için oluşturulan yürütme kurulu ve proje sekreteryası eş güdümünde her branş bazında 6 pilot ilden (Ankara, Bolu, Hatay, İzmir, Kocaeli, Van) katılacak birer öğretmen ve üniversiteden katılacak birer öğretim elemanı ile çalışma komisyonları kurulacaktır.”

Öğretmen yeterliklerini belirlemek üzere hazırlanan ve ilgili birimlere (örneğin Eğitim Fakülteleri) gönderilen bu anket; Genel Kültür, Özel Alan, Eğitime ve Öğretme, Öğrenci Kişilik (Rehberlik) Hizmetleri, Kişisel ve Meslekî Özellikler olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan yeterlik ve değerlendirme ölçütlerinin; öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilmelerinde, seçiminde ve hizmet içinde yetkinleştirilmeleri ile iş başarımlarının değerlendirilmesinde kullanılacağı ifade edilmektedir (MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 11 Mart 2004, Sayı 1224, Ek-2 (A)).

İlgili ankette her bölüm için önermelerden oluşan çizelgeler verilmiş ve varsa farklı öneriler istenmiştir. Büyük bir özenle hazırlandığı gözlenebilen bu çalışmada yer alan

“Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek fırsatlar yaratma”, “İşlenen dersi örneklendirerek, günlük yaşamla ilişkilendirebilme (III.Bölüm:C.ÖĞRETME–ÖĞRENME,C2.Öğretim Süreci, Satır 8 ve Satır 9),

“Öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olacak demokratik ortamlar oluşturma”, “Öğrencilere sınıfta kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli bir öğrenme ortamı sağlama ve sürdürme” (III.Bölüm:C.ÖĞRETME–ÖĞRENME,C3.Sınıf Yönetimi, Satır 13 ve Satır 14)

gibi bazı öneriler, bu araştırmada ele alınmış olan PISA – projesinin yansımalarını taşımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Her birinin üç alandan birini temsil ettiği bu üç soru örneğinin incelenmesi sonucu ortaya çıkan en önemli ortak özellik, soru konseptlerinin PISA – araştırmasının belirlediği ana hedefle örtüşmesidir. Başka bir deyişle, soru konseptleri gerçekten de öğrencinin edindiği teorik bilgileri güncel ortamlarda (Grip, çiftlik evi, ozon tabakası) ne derece uygulayabildiğini ölçmek yönündedir. Soruların hepsinde de ifadeler öğrenci psikolojisi düşünülerek belirlenmiş, eğitim ve öğretimde son derece önemli ve etkin olan motivasyon çok başarılı bir şekilde sağlanarak, öğrencinin yaratıcı düşünme, verilen bilgiyi okuyup anlama – yorumlama – değerlendirme, problem çözümü ve sonuç çıkarma gibi becerileri kullanma başarısının ölçülmesi hedeflenmiştir.

Yapılan incelemeler sonucu ortaya çıkan tablo, bu tarz soru konseptlerinin ülkemizdeki eğitim – öğretime, dolayısıyla “ezberci” sisteme göre yetiştirilen Türk öğrenci profiliyle örtüşmediğini göstermektedir. Ancak yine de Türk öğrencilerinin söz konusu PISA-sorularını yanıtlarken çok zorlanmamış, hatta zevk bile almış olabilecekleri büyük olasılıktır. Çünkü motivasyondan uzak, soyut bilgileri kendi kendine somutlaştırma uğraşı veren ve birçok bilgiyi ezberlemeye alıştırmış Türk öğrencilerinin, böylesine motivasyon dolu, yapıcı soruların üstesinden gelebileceklerini düşünmekteyiz. Fakat gerçekleri, PISA – projesi sayesinde Türkiye’nin diğer OECD ülkelerine oranla eğitim – öğretimin neresinde olduğunu, hangi önlemlerin alınması, hangi çözümlerin üretilmesi gerektiğini 2005’te ulusal raporlar yayımlandığında hep birlikte öğrenme olanağı bulacağız. Ancak biz yine de Türk Eğitim Sisteminin bugünkü durumundan yola çıkarak, elde edilecek verilerle ilgili tahmin hakkımızı kullanarak, bazı çözüm önerileri sunmak istiyoruz :

a) Eğitime ayrılan bütçe artırılmalı.

b) Okul öncesi eğitimden itibaren öğrencide öz güven duygusu geliştirilmeli. Örneğin, Almanya’da yetişen bir çocuk, anaokulundan itibaren tükenmez veya dolmakalem ile yazmaya başlar, kurşun kalem kullanımı kesinlikle yoktur; ancak Türkiye’de, çocuk, yetişkin, her kesimden insan hâlâ yazılacak bir şey olduğunda tercihini, ‘Yanlış yazarsam, düzeltilmesi kolay olur.’ düşüncesiyle, kurşun kalem kullanmaktan yana kullanır : sadece kalemin türünü belirlemek bile öz güven ve kişiliğin gelişimini etkileyebilmektedir

c) Eğitim – öğretimin her aşamasında, öğrenciye her anlamda kendini ifade etme fırsatı tanınmalı.

d) Öğrenciye “öğrenmeyi öğrenme” ve “öğrenmekten zevk alma” bilinci verilmeli.

- e) Öğretim sürecinde ele alınan her konunun amacı vurgulanmalı ve güncel hayatla olan bağlantısı verilmeli. Öğrenci, edindiği bilgilerin ne işe yarayacağını bilmeli.
- f) Öğretim öğrenci merkezli olmalı.
- g) Öğrenmenin ön koşulu “merak”tır. “Merak etme” duygusu geliştirilmeli.
- h) Öğrenciye araştırma zevki aşılanmalı.
- i) Ders sayısı azaltılmalı.
- j) Ders kitapları konsepti değiştirilmeli.
- k) Ders müfredatı değiştirilmeli, öğrenciye bilgi yükleme ve örneğin özellikle gereksiz şiir ezberletme alışkanlığından vazgeçilmeli.
- l) Matematik ve fen bilgisi derslerinde deneye dayalı öğretim yapılarak, öğrencide sorgulama becerisi geliştirilmeli.
- m) Öğrencinin gözüne ve kulağına hitap edecek görsel ve işitsel ders materyalleri kullanılmalı.
- n) Eğitim Fakültelerindeki ders içerikleri yeniden düzenlenmeli: YÖK’ün tüm Eğitim Fakülteleri için öngördüğü standart ders programı ve ders içerikleri Türk öğrencisi profiline uyarlanmalı.
- o) Öğretmenler maddî doyuma ulaştırılmalı.

Sıraladığımız bu bir dizi “-meli / -malı” ağırlıklı önerileri çoğaltmak mümkün. Türkiye’de ciddi bir “Eğitim Reformu” gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir. Ancak bunları hayata geçirebilmek için öncelikle “Türk Mentalitesi” değişmeli, toplumda eğitim bilinci geliştirilmelidir.

Araştırmamızda ele aldığımız PISA – projesinin Türk Eğitim Sistemine bulunacağı katkıların önemi büyüktür. Böylesine önemli bir projenin uygulanmasıyla elde edilecek olan veriler sağlıklı bir şekilde değerlendirilip, gerekli önlemler alındığında, bilinçli, olayları ve durumları değerlendirebilir, sorgulayabilen, kendinden emin, hayata karşı dimdik ayakta duran bireylerin sayısı gelecekte artacaktır. Bu bağlamda araştırmamızda değinilen haberi ve yeni girişimleri çok sevindirici buluyor, bunların gerekli ve yeterli yaptırımlarla hayata geçirilmesini ümit ediyoruz.

Kaynaklar

- Anafen Yayınları (2003). *Liselere Hazırlık Matematik.Papatya Kitap Serisi 2*. İstanbul
- Efor Dershane Yayınları (2002). *Özet Konu Anlatımlı Liselere Hazırlık Türkçe Soru Bankası*. İstanbul
- Efor Dershane Yayınları (2002). *Özet Konu Anlatımlı Liselere Hazırlık Fen Bilgisi Soru Bankası*. İstanbul
- Focus Nr.26 (2002). PISA – Studie. Deutschland
- MEB Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Konuyla ilgili bilgiler belge geçer kanalıyla elde edilmiştir.)
- MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 11 Mart 2004, Sayı 1224, Ek-2 (A)

MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı: Proje Çalışmaları: OECD PISA Uluslar arası Öğrenci Değerlendirme Programı. İnternet'ten 25.12.2003 tarihinde elde edilmiştir. <http://earged.meb.gov.tr>

OECD – PISA . News PISA 2000. PISA Germany. İnternet'ten 20.11.2003 tarihinde elde edilmiştir. <http://pisa.oecd.org>

PISA – Deutschland : Schülerleistungen im internationalen Vergleich. İnternet'ten 20.11.2003 tarihinde elde edilmiştir. <http://www.ipn.uni-kiel.de/projekte/pisa>

PISA – Grundlagen und Methoden der Studie. İnternet'ten 14.08.2003 tarihinde elde edilmiştir. <http://www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/grundlagen.htm>

PISA – Projektüberblick : Beispielaufgaben. İnternet'ten 31.10.2003 tarihinde elde edilmiştir. <http://www.mpib-berlin.mpg.de/pisa/beispielaufgaben.htm>

Radikal – online : Oata öğretimde Reform. İnternet'ten 09.02.2004 tarihinde elde edilmiştir. <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=103983&tarih=27.01.2004>.

Summary

THE EVALUATION OF PISA PROJECT IN THE CONTEXT OF TURKISH EDUCATIONAL SYSTEM

N. Zehra SAVRAN*

PISA is an international student assessment project which is carried out by the participation of THE OECD member countries. The assessment aims at the determination of the success level of secondary school students, at the age of 15. It is administered in three stages. Through the assessment, students are evaluated at three proficiency levels; namely, Reading Comprehension, Mathematics and Science, in each of the three stages of the assessment. Besides these, students' skills in solving problems are also examined. However, competencies like motivation and problem solving are viewed as criteria in helping students learn independently.

The skill that is mainly tested varies at every stage. At the first stage, the focus of attention was on Reading Comprehension in 2000, while it was on Mathematics in 2003. Science will be in the one to be administered in 2006. 80 % of the questions in the tests are on the skill primarily aimed to be tested. Through this, some general information on the content of the tests to be given on the other skills is collected.

Turkey took its place in the project at its second stage in 2003 by administering the pilot tests and questionnaires to 1118 first grade students in 35 lycees. However, the real tests and questionnaires are applied to approximately 5.000 secondary school students randomly chosen, born in 1987 and living in 40 cities of Turkey in different geographical regions.

The main aim of PISA is to determine to what extent students can use their knowledge and skills to solve the problems they face in real situations. Within this context, it is questioned whether they can develop a potential to grasp concepts, establish relations among their daily experiences and talk about them and express their knowledge from a critical point of view.

In our study, the quality of PISA project and its significance with regard to Turkey are considered. Thus, Turkish Educational System is examined by comparison and contrast of the questions in the tests used in the project and the ones prepared and given to Turkish students.

As a result, the following have been observed. The questions prepared and used in tests by PISA are to reach an insight in how much students can make use of the introduced theoretical knowledge in their daily lives. Furthermore, the questions are found to consider the students' psychology, motivation, which is vital in

---

Address for correspondence: * Arş. Gör. Dr. N. Zehra Savran Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, nursen@gazi.edu.tr

effective learning, and to evaluate students' skills in creative thinking, problem solving, interpreting and inferencing.

The comparison and contrast of questions prepared by PISA do not match with the ones asked in Lycee Entrance Exams in Turkish Educational System in termf of the concepts used. Hence, the success level achieved in this exam would not be good in Turkey.

The countries in which success avarage was found over 500 as a result of the test given by PISA in 2000 are as Finland, Canada, New Zealand, Australia, Ireland, Korea, Great Britain, Japan, Austria, Belgium, Norway, France, Republic of Czechoslovakia, United Kingdom (Focus Nr.26, 2002 : 42).

The results that could be reached will indicate the place of Turkish Educational System among OECD countries and shade light on the ways applied to solve the problems in education. Within this context, it can be claimed that a reformation in education is inevitably needed in Turkey to achieve the educational success level of OECD countries,